

Euskal Unibertsitatea ala Euskal Herriko Metabertsitatea?

Iñaki Goirizelaia Ordorika

*UPV/EHUko errektore ohia eta Ingeniaritza Telematikoan
katedraduna*

JAKINEK, Euskal Unibertsitatearen inguruko iritziak eskatzeko deialdian, «Euskal Unibertsitatea definitzean, 1975ean, UEUko batzar nagusiak ezaugarri hauek proposatu zituen: nazionala, herritarra eta euskalduna» gogorarazten zigun.

Zoritxarrez, Euskal Herriaren historian zehar ez da egon unibertsitate tradiziorik, eta ausartzen naiz esatera oraindik ez daukagula. Unibertsitate tradizio handia daukaten herrietako unibertsitateen ezaugarriak aztertuz gero, UEUko batzar hartan proposatu ziren ezaugarri horiek ez dira agertuko lehentasunen artean. Horregatik, tradizio horren faltak, zalantzarik gabe, ezaugarri horien proposamena baldintzatu zuen erabat. Gaur egun, unibertsitate-jarduera oro gidatu behar duen giltzarri gisa jakintza ez planteatzea guztiz onartezina litzateke. Ezaugarri horiek proposatu zirenean, agian, unibertsitatearen zeregina zein zen ez zegoen oso argi.

Bestalde, egia da mundu mailan eragin handiena izan duten unibertsitate horiek erabiltzen duten hizkuntza ez dagoela arriskuan, gurea zegoen eta dagoen bezala. Beraz, ez dute, eta ez dute inoiz izan, guk garai hartan geneukan beharra,

hau da, euskara unibertsitate-mailako hizkuntza bihurtzea. Bere hizkuntza unibertsitate mailako hizkuntza izatea lortzen ez duen herri batek oso zaila izango du, ezinezkoa ez bada, naziotzat onartzea nazioarteko testuinguruan.

Unibertsitategintzan ari garen gehienok oso ondo dakigu jakintza dela gure helburua, jakintza sortzea eta jakintza zabaltzea, eman ta zabal zazu. Gainera, gehienok ere onartzen dugu jakintzak ez daukala ez naziorik, ez jabetzarik. Ikerketak taldeetan sortzen dugun jakintza denon esku ipini behar dugu, horretarako egokiak diren baliabideak erabiliz; hau da, aldizkari zientifikoak, kongresuak, liburuak, ikerketaren emaitzen dibulgazioa...

Argi dago gure herri honek ez zeukala, eta agian oraindik ere ez, unibertsitate tradizioz, eta horrek erabat baldintzatu zuen ezaugarri horien proposamena. Pandemiak gutxienez eragin positiboren bat izan du. Azken urteetan nabarmen ikusi da unibertsitategintzan gaudenok oso ondo dakigun zerbait. Unibertsitatearen funtsezko zereginak ez du zerikusi handirik hizkuntza edo nazio batekin, baizik eta, funtsean, ezagutza sortzearen bidez pertsonen ongizatearekin du zerikusia, eta etorkizuneko erronkei erantzun egokia eman ahal izateko pertsona horiei goi mailako formakuntza ematearekin.

Sarrerarekin jarraitzeko, argi adierazi nahi dut Euskal Unibertsitatea vs Euskal Herriko Unibertsitatea zentzurik gabeko dilema iruditzen zaidala. Batzuetan aurrez aurreko kontzeptu gisa aurkezten dira, nire ustez oinarririk gabe eta datuetan oinarritu barik. Ematen du, UEUk zehaztutako parametro horien arabera, Euskal Herriko Unibertsitatea ez dela Euskal Unibertsitatea; baina, gaur egun, ausartzen naiz esatera ez dagoela Euskal Herri osoan Euskal Herriko Unibertsitatea baino euskaldunago, herritarrago eta nazionalagorik. Baina ezaugarri horien bila joan behar dugu? Ala jadanik lortuta daude?

Euskal Unibertsitateaz aritzea proposatzen diguten unean, metabertsitateak (*metaverse* + *university* = *metaversity*) sortzen ari dira munduan zehar. Hori bai da kezkatzen nauen gaia. Jarraian azalduko dudana bezala, Euskal Unibertsitatearen

ezaugarri horiek guztiz garatuta daude gaur egun UPV/EHUn. Alde horretatik ez dago kezkatzeko arazorik.

Gaur egungo unibertsitate-ereduak badu bere iraungitze-data. Ez naiz ausartzen zenbat denbora falta den esatera, baina, zalantzarik gabe, metabertsitatearen kontzeptuak bizitza akademikoaren garapen osorako gaitasun eta aukera berriak eskainiko ditu, nire ustez laster egungo ereduarekin amaituko dutenak. Metabertsioak eta batez ere metabertsitateak gure gazteengan eta gure etorkizunean izango duten eraginak kezkatzen nau, hori bai da eztabaidatzeko gaia. Zoritxarrez, gai hori oraindik ez dago inoren agendan.

Zertarako balio behar du unibertsitate publikoak?

Beti irudikatzen dut Baskoniaren etorkizuna *Jakintza*ren *Euskal Komunitate Kulture* gisa. Komunitate hitza aipatzen dudanean, oso zentzu zabalean ulertzen dut, muga fisikorik gabe, non kultura eta atxikimendua komunitate horren parte sentitzeko oinarriak diren. Komunitate horri buruz pentsatzen dudanean, Euskal Herriko biztanleak, diaspora eta ziberespazioan daudenak ditut buruan.

Jakintza eta euskal kultura gure oinarriak dira. Zutabe bi horien ganean edozein berrikuntza, edozein proiektu eraiki dezakegu. Baina horiek barik ez dugu aukera askorik. Zerbait berria lortzeko, zerbait desberdina egiteko, berritzaileak izateko, munduko plazan gure tokia izateko, jakintza eta euskal kultura behar ditugu.

Jakintza eta kultura era desberdinetan lortzeko aukera dago; baina, gure kasuan, agian, unibertsitatea da helburu hori lortzeko daukagun tresnarik garrantzizkoenetarikoa.

Argi adierazi nahi dut Euskal Unibertsitatea vs Euskal Herriko Unibertsitatea zentzurik gabeko dilemma iruditzen zaidala. Batzuetan aurrez aurreko kontzeptu gisa aurkezten dira, nire ustez oinarririk gabe

Euskal Herriko unibertsitate publikoak pertsonen ongizatea ahalbidetzeko behar den jakintza sortu behar du, pertsona kultu eta kritikoak hezi behar ditu, gizarte aldakorraren erronkei erantzuteko behar den eskaintza akademikoa eman behar du, herritar guztiengana iritsi behar du zientzia-dibulgazioaren bidez, jakintzaren transferentziaren bidez edozein tokitara heldu behar du, berrikuntza industrialak zein sozialak ahalbidetuz, eta, garrantzizkoena dena, meritu akademikoak dituzten pertsona guztien aukera-berdintasuna bermatu behar du.

Beraz, niretzat Euskal Unibertsitatearen ezaugarriak hauek izan behar dute: pertsonen ongizatea helburutzat hartzea, euskal kulturaren babesle eta sustatzailea, ikertzailea, pertsona kritiko eta kultuen hezitzailea, zientzia-dibulgatzailea, jakintzaren transferentziaren bidez gizartearen eraldatzen duena, feminista eta aukera-berdintasunaren bermatzailea.

Gainera, funtsezkotzat jotzen dut gure unibertsitatearen ezaugarri horiek guztiak nazioarteko ikuspegiarekin gartztea, munduari begira, munduan ezagutaraziz gure gaitasun zientifikoa, hezitzailea eta jakintza sortzeko ahalmena. Beraz, nazioartean ere erakargarriak izan behar dugu. Ikertzaile onenek, ikasle onenek gure unibertsitatara etorri nahi izan beharko lukete.

Nola hezi behar ditugu gure ikasleak?

Onespen zabala duen heziketa prozesu batekin asmatzea konplexua da. Jakina, ikasleek hautatu duten lanbidean beharko dituzten jakintza eta konpetentziak landuz, heziketa sakona eman behar diegu.

Ikasleak bizitza osoan zehar lan egiteko gai izan daitezen hezi behar ditugu, eta, horretarako, pertsona jantziak hezi beharra dugu. Gure ikasleei jakin eta ikasteko grina piztu behar diegu, ulertzeko gogoak, jakintzarekiko pasioa, lanarekiko konpromisoa... Egungo interpretazioak ezbaian jar ditzaten, jarrera kritikoak izan dezaten, argumentatzen ikas dezaten egin behar du lan unibertsitate publikoak.

Taldean lan egiten, ekimenean, berdintasunaren defentsa aktiboan eta ingurumenaren babesean irakatsi behar diegu, bai eta kultur aniztasuna eta inklusioa gizartearen funtsezko balioak direla ere.

Herri baten ondorengoak direla irakatsi behar diegu, berezko kultura eta hizkuntza dituen, normaltasunez erabili behar duguna arlo guztietan. Hori guzti hori, ahaztu barik munduan egon beharra dugula; garena, egiten duguna zein izan nahi duguna komunikatzen jakin behar dugu hemen zein nazioarteko testuinguruan. Gure sustraiak non dauden jakinik, nazioarteko presentzia areagotzeko kultura sustatu behar dugu.

Bestalde, hezkuntza praktikoa da ezinbesteko osagaia ikasleen prestakuntzan, eta, helburu hori lortzeko, euskal gizarteak eskaintzen dituen aukera guztiak erabili behar ditu unibertsitate publikoak. Hezkuntza duala da adibide horietako bat, baina ez da bakarra.

Unibertsitate publikoak bere berezko heziketa-eredu malgua eduki behar du, autonomia osoarekin diseinatuta, inolako eredu eta egitura uniformatzailearen mende egon gabe. Ondoren ikusiko dugunez, egiten dugun planteamendu hori guztiz baldintzatuta dago garapen teknologikoaren bidez. Beraz, planteamendu hori ingurune birtualetan egokitzen jakin behar dugu.

Ba al du zentzurik unibertsitate bat hizkuntza batekin lotzeak? Hau da, ba al du zentzurik unibertsitate euskaldunari buruz hitz egiteak?

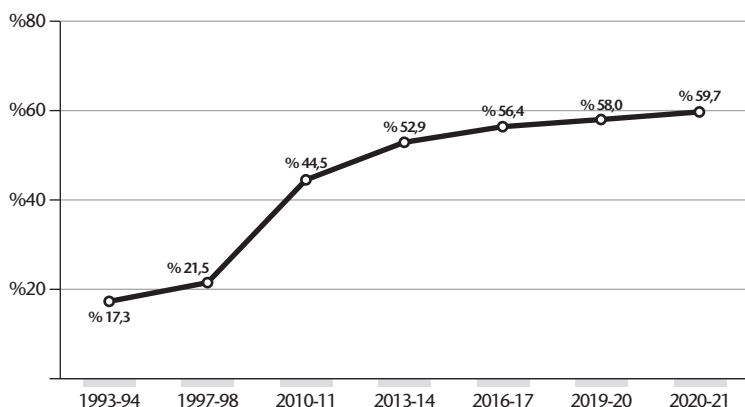
Unibertsitate euskalduna izatearen ezaugarria proposatu zenean, unibertsitatearen zeregin nagusia, hau da, jakintza, alboratu zela iruditzen zait. Unibertsitateetan hizkuntza desberdinak erabili behar dira normaltasun osoz egunero. Euskaraz bakarrik hitz egiten duen unibertsitateak ez zeukan zentzurik 1975ean, eta ez dauka zentzurik XXI. mendean. Hori esanda, hil ala bizikoa zen euskarak unibertsitatean behar zuen presentzia duina lortzea. Zalantzarik ez daukat,

gure unibertsitatean euskarak lehen aukera izan behar du. Arestian esan dudan bezala, ez dago modurik munduan aintzatetsiak izateko, euskara ez bada unibertsitate-mailako hizkuntza. Hori ezin da inoiz ahaztu, eta hori da, hain zuzen, gure unibertsitatearen benetako eginkizuna: *euskara unibertsitate-mailako hizkuntza izatea* inolako arazo barik, inolako diskriminaziorik gabe.

Gaur egun, Euskal Herriko Unibertsitateak helburu hori lortu du jadanik. Neurri handi batean, Euskal Herriko Unibertsitateko irakasle eta ikertzaileei esker, euskara unibertsitate-mailako hizkuntza bihurtu da. Edozein gairi buruz ikas daiteke euskaraz. Ikerketa talde askotan komunikatzeko hizkuntza euskara da. Gainera, euskarazko liburu zientifikoan, testuliburuaren edo artikuluko zientifikoaren ekoizpenak muga guztiak gainditu ditu. Horrez gain, ikertzaileek zientziaren dibulgazioa euskaraz egiten dute normaltasun osoz.

Unibertsitate euskalduna lortu dugula frogatzeko, hainbat datu interesgarri daude. Adibidez, UPV/EHUn euskaraz matrikulatzen den ikasle kopurua etengabe handitu da. Gaur egun, gutxi gorabehera %60 dira. Duela hogeita hamar urteko datuekin alderatuz gero, izandako hazkundea ikaragarria da (ikus 1. grafikoa).

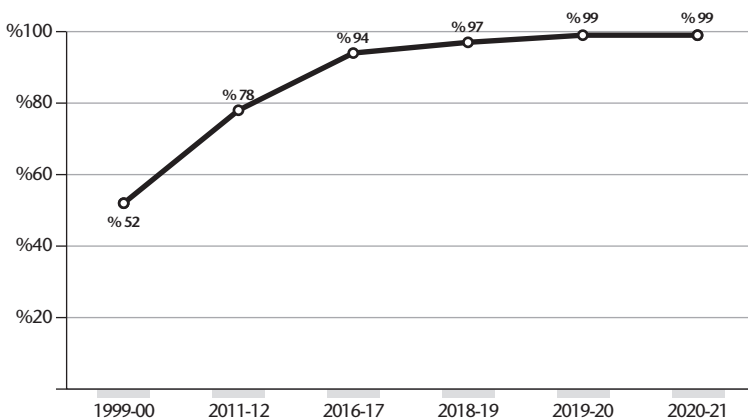
1. grafikoa. 1. mailan euskaraz matrikulatutakoak

Gaur egun, graduatan dagoen derrigorrezko irakasgaien eskaintza oso esanguratsua da. %99 lortu da (ikus 2. grafikoa). Orain dela 20 urteko eskaintza %52 zela ikusita, benetan pauso onak eman dira. Graduondokoetan euskarak duen presentzia ez da hain handia, baina, nire ustez, graduondokoetan euskarazko eskaintzak beste hizkuntzez egiten denarekin batera joan behar du. Ez da egokia graduondokoak euskaraz bakarrik eskaintzea. Hemen salbuespen bakarra egon daiteke: graduondoko profesionalak, nire ustez horiek euskaraz ere eman behar direlako.

Baina bilakaera hori itzela da. Egindako ahaleginaren ondorioz eta estrategia egokia jarraituz, UPV/EHUn urtero 275.000 ordu ematen dira euskaraz; hau da, egunero (oporrak kenduta) 920 ordu. Zenbaki izugarri handiak dira, hori bai da benetako eskaintza euskalduna.

2. grafikoa. Graduko derrigorrezko irakasgaiak

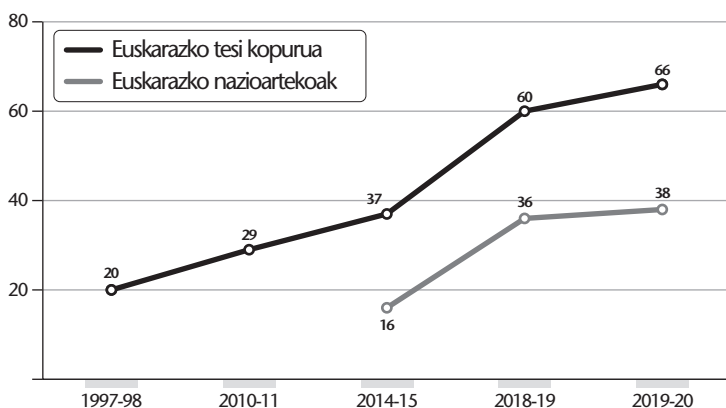

Ikerketari dagokionez, nire ustez, ezin da esan ikerketa frantsesez edo espainolez egiten denik. Hau askotan entzuten da: ikerketa euskaraz egin behar da. Horrek ez du ez hankarik ez bururik. Ikerketa metodo zientifikoa erabiliz egiten da. Beste gauza bat da ikertzaileen arteko harremanak euskaraz gauzatzea ala txineraz. Eta beste gauza bat da lortutako

ikerketaren emaitza munduan zabaltzeko zein hizkuntza erabili behar den. Zoritxarrez, ingelesa da nazioarteko komunitate zientifikoak aukeratu duen ikerketaren emaitzak zabaltzeko hizkuntza. Onartu ala ez, hori da gure dilema; baina, herri gisa munduan egon nahi badugu, ingelesa erabiltzea onartu behar dugu nahitaez. Nire iritzia oso argi utzi nahi dut: *ikerketak ez du hizkuntzarik*. Ez dezagun galdu denbora eztabaida honetan.

Baina, arlo honetan ere, UPV/EHUK berebiziko eginkizuna dauka: *euskarazko doktorego-tesien ekoizpena*. Egun, 60 tesi baino gehiago idatzi eta defenditzen dira euskaraz urtero. Hori bai da guri dagokigun eginkizuna, guk ez badugu hori egiten, inork ez baitu egingo munduan.

3. grafikoa. Euskarazko doktorego-tesiak

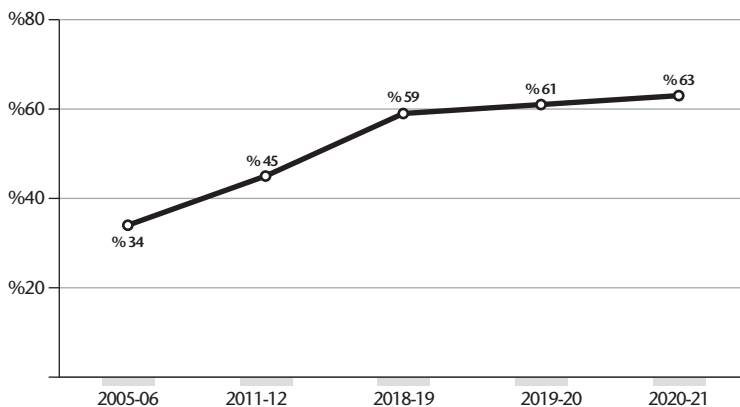

Gaur egun, euskararen unibertsitatea badaukagula harro esan dezakegu, eta hori Euskal Herriko Unibertsitatea da. Datuak besterik ez dira ikusi behar. Lortu duguna izugarria da, 275.000 ordu baino gehiago irakasten dira euskaraz urtero eta 60 doktorego-tesi baino gehiago defenditzen dira euskaraz (ikus 3. grafikoa). 1975ean, unibertsitate euskaldun bati buruz eztabaidatzean, norbaitek esan izan balu euskararen egoera honetara iritsiko ginela unibertsitate publikoan 2022an, inork ez zuen sinetsiko.

Harrotasunez esan dezakegu euskarak lortu duela unibertsitate-mailako hizkuntza izatea UPV/EHUn jadanik; hau da, unibertsitatean «behar zuen tornua» eman diogu. Arazoa da komunitate akademikoan euskara normaltasun osoz erabiltzea. Tamalez, hori oraindik ez dugu lortu, eta ziur aski ez dugu inoiz lortuko. Zoritxarrez, hori ez da unibertsitatean bakarrik gertatzen. Gazteen arteko harremana euskaraz izatea lortu barik dago ikastoletan, eskoletan, ikastetxeetan, herriko kaleetan, lantegietan, tabernetan... Unibertsitateko nire ikasleek ikasgelatik irten bezain laster gaztelaniaz hitz egiten dute beren artean. Hori da gure benetako erronka, ez unibertsitatean bakarrik, baita gizarte osoan ere.

Hau askotan entzuten da: ikerketa euskaraz egin behar da. Horrek ez du ez hankarik ez bururik. *Ikerketak ez du hizkuntzarik.* Ez dezagun galdu denbora eztabaida honetan

4. grafikoa. Euskara eskakizuna duten irakasle eta ikertzaileen lanpostuak

Baina, hori dena egia izateko, administrazio eta zerbitzuetako langile, irakasle eta ikertzaile euskaldunak behar dira. Egun, euskara-eskakizuna duten irakasle-ikertzaile plazez

geroz eta proportzio handiagoa dute, eta gora egin du eten-gabe azkeneko 20 urteetan (ikus 4. grafikoa). Horri esker, posible izan da euskarazko eskaintza akademikoa nabarmen handitzea.

Atal honetan egin dudan galderari erantzuna ematen auzartuko naiz jarraian. Ez, ez du zentzurik unibertsitate bat hizkuntza bakar batekin lotzeak. Baina, aldiz, badu zentzua hizkuntza gutxituek unibertsitateko hizkuntza-maila lortzeak, herri gisa izango dugun etorkizunerako funtsezkoa delako. Beraz, niretzat kontzeptu hau, ‘unibertsitate euskalduna’ hau da, euskaraz bakarrik jarduten duen unibertsitatea, ez da egokia. Unibertsitate euskalduna da euskara unibertsitate-mailako hizkuntza dela onartzen duen unibertsitatea, edozein jarduera akademikotan euskara normaltasun osoz erabiltzen duen unibertsitatea. Baina unibertsitate horretan aritzen direnek munduko edozein tokitan lan egiteko gai izan behar dute, edozein erronka teknologiko edo soziali soluzioak emateko gai izan behar dute; horretarako, hizkuntzak tresna egokiak dira, behar-beharrezkoak. Beraz, gaur egun, unibertsitate euskaldunaren kontzeptua zabaltzea egoki ikusten dut: hau da, euskara unibertsitate-mailako hizkuntza duena, eta beste hizkuntzak ere erabiltzen dituen batez ere graduondokoetan eta ikerketan.

Unibertsitateetan erabiltzen diren hizkuntzei dagokienez, teknologia da berebiziko garrantzia duen beste gai bat. Teknologiarik esker, etorkizun hurbilean hizkuntza ez da izango arazoa unibertsitateetan. Ez da egongo inolako arazorik irakasle batek euskaraz eskolak emateko eta ikasle bakoitzak aukeratzen duen hizkuntzaz entzuteko. Interpretazio automatikoa egunero erabiltzen dugun zerbeit izango da, eta, beraz, teknologiak unibertsitate euskaldunaren kontzeptua erabat baldintzatuko du.

Teknologiaren ibilbide zirrargarri horretan, ezinezkoa da hurrengo urteetan zer gertatuko den asmatzea. Ez dakit noiz gertatuko den, baina hizkuntzen arteko interpretazio-sistema automatikoei esker, baliteke laster munduko unibertsitate

guztiak eleaniztunak izatea. Menderatzen duten hizkuntza edozein dela ere, irakasle eta ikertzaile onenen jakintzaz baliatzeko aukera izango dugu. Teknologia egoera berri hori ahalbidetuko balu, Euskal Herriko unibertsitate publikoak beti izango luke erantzukizun handi bat: euskara unibertsitate-mailako hizkuntza izatearen bermatzailea izatea. Estrategia berria diseinatzen hasteko une egokia da.

Ba al du zentzurik unibertsitate bat nazionala bakarrik izateak?

Munduan zehar asko dira nazional izenondoa erabiltzen duten unibertsitateak. Ez dakit argi zer esan nahi duten izenondo hori erabiliz. Agian, nazioaren lurralde osoan jarduten ari direla bakarrik; baina hori unibertsitatearen kontzeptuaren beraren aurka doa. Unibertsitateek ez dute muga fisikorik, jakintzak ez du mugarik; ondorioz, unibertsitateetan beti egon behar dugu prest munduan zehar erakargarriak izateko.

Unibertsitate nazionalaren kontzeptuaren bidez euskararen lurraldean unibertsitateak presentzia eduki behar duela ulertzen bada, zalantzarik gabe hori lortuta dago jadanik UPV/EHUn. UPV/EHuko ikasleak euskararen edozein lurraldetatik datoz, eta ikerketa taldeen eragina euskararen lurralde guztietan nabarmentzen da.

Argi dago euskararen lurraldea dela gure unibertsitatearen helburua, baina ahaztu barik munduan egon behar dugula, erakargarriak izan behar dugula munduko edozein tokitan, bai ikasleentzat, baita ikertzaileentzat ere. Hau da, nazioren

Ez du zentzurik unibertsitate bat hizkuntza bakar batekin lotzeak. Baina, aldiz, badu zentzua hizkuntza gutxituek unibertsitateko hizkuntza-maila lortzeak, herri gisa izango dugun etorkizunerako funtsezkoa delako

batean egon behar bada, gure unibertsitateak jakintzaren nazioan egon behar du.

‘Nazional’ kontzeptuari dagokionez, mugaz gaindiko campusen ideia aipatu behar da. Unibertsitateek aliantza egokiak behar dituzte beren helburuak hobeto lortu ahal izateko, eta, bide horretan, *mugaz gaindiko campusak* tresna egokiak dira. Adibidez, UPV/EHUK, kontzeptu hori erabiliz, Bordeleko Unibertsitatearekin mugaz gaindiko campusa sortu du, eta Euskampus¹ proiektua da horren adibidea.

Unibertsitate gehienek partekatzen dute graduak eta graduondokoak munduko beste unibertsitateekin lankidetzan eskaintzeko helburua, hezkuntza globala ahalbidetuz. Gainera, nazioarteko lankidetzaz funtsezkoa da ikerketan. Doktorego-tesien zuzendariak bi unibertsitate desberdinetakoak izatea interesgarria eta aberasgarria izaten da ikertzailearentzat. Gaur egun, inork ez du ulertzen ikerketa pertsona batek bere bulegoan edo laborategian egindako gertaera isolatutzat. Gure ikasleen prestakuntza praktikoa ere hobeagoa izango da beste unibertsitate batzuekiko balizko trukeei esker. Gainera, gure kasuan, euskal diasporaren presentzia nabarmena den lurraldeetan, *ozeanoz gaindiko campusen* ideia sustatzeko apustua egin beharko genuke: Boisen, Renon, Buenos Airesen, Santa Barbaran...

Nire ustez, unibertsitate nazionalaren kontzeptua erabat zahartu da eta, gaur egun, ez du zentzurik. Gure apustua mugaz gaindiko edo ozeanoz gaindiko campusek izan behar dute, eta, noski, teknologiaren garapenak helburu hori lortzea asko erraztuko du. Gure sustraian oinarrituta, nazioarteko lankidetzaz bultzatu behar dugu esparru akademiko guztietan. Nazioartean erakargarriak izan behar dugu. Horrenbestez, edozein ikaslek edo ikertzailek, nazioarteko egonaldi akademikoa egin nahi duenean, gure unibertsitatea aukera paregabe gisa ikusi behar du. Hori ez da lortzen gure zilborrari begira, hori ez da lortzen unibertsitate nazionala izaten bakarrik.

Ba al du zentzurik unibertsitatea herritarra izateak?

Unibertsitateak ez du izan behar leku isolatua. Herritarrek unibertsitatea bere eguneroko kezketatik, erronka politiko, kultural eta sozial garaikideetatik hurbil dagoela sentitu behar dute. Unibertsitateak ez du izan behar gizartetik kanpo dagoen jakintzaren gotorleku isolatua. Unibertsitateak herritarren erdian egon behar du eta herritarrek unibertsitatearen erdian.² Unibertsitateak herritar guztientzako leku irekia izan behar du, kontuan hartu barik herritarren estatusa, hezkuntza-maila, klase soziala, arraza, erlijioa, adina edo generoa.

Hori lortzeko helburuz, hainbat ekimen jarri dira abian, baina oraindik asko daukagu egiteke. Adibidez, uda ikastaroak, kongresuak, kultur ekitaldiak, ehuGune bezalako debaterako foroak, kultura zientifikoko katedra, hedabideetan irakasleen presentzia, jakintzaren transferentzia, esperientzia gelak...

Herritar guztiek unibertsitatean sortzen den jakintza eta pentsamendu kritikoa eskuratzeko aukera izan beharko lukete, bakoitzak bere neurrira. Oraindik bide luzea daukagu.

Etorkizunari begira zer? *Metaversity* (*metaverse* + *university*), hau da, metabertsitatea

Aurreko ataletan aipatu dudan bezala, nire ustez, Euskal Herriko Unibertsitateak aurrerapauso itzelak eman ditu azken urteotan. Batzuentzat ezinezkoa zen pentsatzea lorpen horiek hain denbora laburrean gerta zitezkeenik. 1975ean ezarritako proposamenak aise gainditu dira. Bide onean gindoazen, bai, baina teknologiaren bilakaerak mundu berriak ekarriko dizkigu. 20 urte barru gertatuko dena asmatzerik ez dago, baina argi dago unibertsitatearen kontzeptua erabat aldatuko dela. Etorkizuneko unibertsitatea diseinatzen hasteko momentua da. *Euskal Herriko Metabertsitatearen* jaiotzaren aurrean gaude. Espero dezagun beranduegi ez izatea eta sa-soiz ibiltzea erronka berri horri erantzun egokia emateko.

Gure bizitzako alderdi guztietan eragin izugarria duen digitalizazioak inoiz ikusi den eraldaketa sozialik handiena ekarri

du azken urteotan. Sare sozialak, Gauzen Interneta (IoT), metabertsoa, ingurune birtualak... gurekin gelditzeko etorri dira, eta etorkizun hurbilean unibertsitatearen lan egiteko modu tradizionala guztiz aldatuko dute.

Gazteen nortasunaren garapena erabat aldatuko du teknologiak, eta nortasun digitalari buruz hitz egiten hasi da jadanik. Nola ikasiko du nortasun digitala duen gazte batek?

*Euskal Herriko
Metabertsitatean
bermatu beharko dugu
euskarak metabertsitate
maila duela. Gaur hasi
behar da estrategia
egokia lantzen. Ezin dugu
denborarik galdu. Hemen
dugu erronka berria*

Ba al da euskal nortasun digitala? Hau da, gazte euskaldun batek, metabertsoan euskal identitate digital bat garatzen duenak, zergatik ikasi nahiko du unibertsitate tradizional batean?

Metabertsoaren eragina unibertsitateen kontzeptuan ikus-teke dago, baina, irudimentsu jartzen bagara, pentsa dezakegu metabertsitateak unibertsitate-prestakuntzako ingurune birtual erakargarriak eskainiko dituela, gure ikasgela tradizionaletan nekez lor daitezkeen elementu praktikiko birtualekin.

Metabertsitatea unibertsitateko ingurune digitala da, erreallitate birtuala eta erreallitate areagotua uztartzen dituen, campus fisiko baten biki digitala, non ikasleek eta irakasleek beren artean elkarreragin dezaketen beren biki digitalaren bidez, beren buruaren irudikapen digitalaren bidez. Metabertsitatearen ikuspegiak unibertsitatei mundu osoko milaka milioiri irakasteko aukera emango die, etekin akademiko guztiak eskainiz, baina ikasteko tasak nabarmen txikituz. Metabertsitateak sare ahaltsua eskatzen du, eta 5G teknologiak berebiziko rola jokatuko du metabertsitatearen kontzeptua ahalbidetzeko.

Metabertsitatea erreallitate birtualeko plataforma murgiltzailea da, non urrutiko irakasleek eta ikasleek erreallitate

birtualeko kaskoak jartzen dituzten eta, campus fisiko batean egingo luketen bezala, sinkronikoki biltzen diren. Campus birtuala benetako campus fisikoaren kopia digitala izan daiteke. Ikasleek eta irakasleek aukera berriak dituzte ikasketa prozesuan. Adibidez, ikasleek, biriketako minbizia duen paziente baten diagnostikoa egiteko, birika hartu, handitu eta barruan sar daitezke irakaslearekin batera. Horrela, minbizia nolakoa den, non dagoen eta zer-nolako eragina izaten ari den ikus dezakete birikaren barrutik.

Interpretazio-sistema automatikoei esker, ikasleen eta irakaslearen arteko harremana edozein hizkuntzatan egingo da, eta pertsona bakoitzak komunikazio-hizkuntza hautatuko du, bai igortzeko, bai jasotzeko. Unibertsitateko administrazioarekiko harremana ere edozein hizkuntzatan egingo da. Beraz, Euskal Herriko Metabertsitatea euskalduna, ingelesduna, txineraduna ala zer den asmatzea ez da izango erraza. Horregatik, *Euskal Herriko Metabertsitatean bermatu beharko dugu euskarak metabertsitate maila duela*. Gaur hasi behar da estrategia egokia lantzen. Ezin dugu denborarik galdu. Hemen dugu erronka berria.

Ikerketa egiteko ereduak ere erabat aldatuko dira. Ikerketa kolaboratiboa gauzatzeko tresna asko garatuko dira eta ikertzaileen lan egiteko era optimizatuko da. Adibidez, metabertsitateko ekipamendu zientifikoaren urrutiko erabilpenari esker, Stanforden dagoen ikertzaile batek UPV/EHU n dagoen ekipamendua erabiltzeko aukera izango du, bertan egongo balitz bezala, euskal ikertzaileekin lankidetzan estuan laborategi birtualean murgilduta.

Horrek ere ekarriko du naziotasun kontzeptuak oraindik indar eta interes gutxiago izatea. Metabertsitateak ez dauka muga fisikorik. Aukera berriak sortuko dira nazioarteko ikasleak eta irakasleak bereganatzeko. Nazioarteko irakasle ospetsuenek eskolak eman ditzakete aldi berean metabertsitate desberdinetan, abatar birtualen bidez edo biki digitalaren bidez.

Gure kasuan, berebiziko garrantzia izango du Euskal Herriko Metabertsitatea erakargarria izateak euskal nortasun

digitala garatzen duten gazteentzat. Gazteek mundu berri bat izango dute, non mila aukera egongo diren. Nola erakarriko ditugu gure Euskal Herriko Metabertsitatara?

Ondorioak

Euskalduna, nazionala, herritarra... Zalantza barik, hori lortuta dago UPV/EHUn. Urtero 275.000 ordu euskaraz ematen direnean, gure ikasleak euskararen lurralde osotik datozenean, eta UPV/EHU gizartean egoteko eta gizartea UPV/EHUn egoteko mila ahalegin eta aukera eskaini ondoren, autokonplazentziarik gabe, pozik egoteko arrazoiak baditugu. Ibilbide akademiko oso ona egin du UPV/EHUK, eta txalotzekoa da; baina, orain, berriz, abiapuntuan gaude.

Metabertsitatea laster izango dugu gure artean, eta gure gazteek eta ikertzaileek aukera berriak izango dituzte, orain arte ezagutu ez ditugunak eta asmatu ezin ditugunak. Hizkuntza, nazioa edo herria ez dira izango haientzat gakoak. Formakuntza eredu digitala, laborategi birtualak, nazioarteko lankidetzak kolaboratiboa, irakasle digital edo abatar ospetsuen lezioak, metabertsitateen arteko kredituen errekonozimendua, titulazio bikoitz digitalak... Horiexek izango dira gakoak, nire ustez, eta estrategia egokia eskatzen dute.

Euskal Herriko Metabertsitatean erronka horiei aurre egin beharko diegu, bai. Baina, azaldu den bezala, gure erronkarik garrantzizkoenetarikoa euskara metabertsitate-mailako hizkuntza izaten jarraitzea izango da. Horretarako behar den teknologia garatu behar da, eta gure metabertsitatea euskal nortasun digitala duten gazteentzat erakargarri bihurtu. Guk egiten ez badugu, ez du inork egingo.

Unibertsitatea, metabertsitatea nola, Euskal Herria hala. 🍷

Oharrak

1. <https://euskampus.eus/eu/front-page>
2. 2022-2023 ikasturtearen inaugurazio ekitaldian Eva Ferreira errektoreak emandako hitzalditik hartuta.